
Familia de preoți Pop din Rebrișoara (jud. Bistrița-Năsăud)

Elisabeta SCURTU

Cuvinte cheie: familie de preoți din Rebrișoara, ținutul Năsăudului, genealogie, biserică.

Mots-clés : famille des prêtres de Rebrișoara, Comté de Năsăud, généalogie, église.

Localitatea Rebrișoara este așezată în bazinul superior al Someșului Mare, fiind străjuită de o parte și de alta de dealuri și culmi montane. De-a lungul timpului a împărțit soarta celorlalte sate din Țara Năsăudului. Adoptarea greco-catolicismului în zonă a avut un drum sinuos, până după mijlocul secolului al XVIII-lea, îngreunat de implicarea sașilor bistrițeni, de tulburările religioase și chiar de împotrivirea sătenilor. Înființarea graniței militare a fost factorul determinant care a înclinat balanța decisiv în favoarea uniților, iar un rol important în consolidarea acestei confesiuni l-a avut Vicariatul Rodnei. Drepturile, beneficiile și scutirile acordate preoților uniți, chiar dacă unele dintre ele au fost greu recunoscute, au făcut din preoție o „profesie” râvnită. Drept urmare, starea materială alături de alți factori, precum pregătirea intelectuală a slujitorilor, implicarea comunității în numirea preoților ori prestigiul de care se bucurau aceștia au dus la întemeierea și continuitatea unor familii de preoți.

La începutul secolului al XVIII-lea, credincioșii din Rebrișoara dispuneau de două biserici de lemn, una ridicată în centrul satului și alta pe Gersa. În aceste lăcașe slujeau în 1733 șase preoți: Vasile Purșuca, Lazăr al popii Andrei, preotul Gavrilă împreună cu Dumitru și Petru, cei doi fii ai săi și Vasile Vălean¹. Cea mai cunoscută familie de preoți greco-catolici din Rebrișoara a fost familia Pop. Din păcate nu-l putem identifica pe primul slujitor, acesta regăsindu-se probabil printre preoții amintiți mai devreme, iar studiul nostru începe cu unul dintre urmașii săi, **Vasile al popii**. Familia acestuia a fost menționată în documente, la 16 noiembrie 1745, când episcopul Petru Pavel Aron l-a informat pe primarul Bistriței despre nemulțumirile slujitorilor din Rebrișoara care erau supuși la dări de către săteni. Cu acest prilej aflăm că preotul era văduv și trăia sub același acoperiș cu cei doi fii, Ignat care era diacon, iar Ion laic². În același context, la 4 iunie 1746, au fost amintiți din nou în împrejurările în care sătenii au încercat să-l supună la dări pe cel de-al doilea fiu al preotului care se opunea, fiind sprijinit chiar de protopop³. La 18 octombrie același an, episcopul unit a insistat pentru cauza diaconului Ignat din Rebrișoara care s-a plâns că fratele său era impozitat⁴. Problema scutirii celui de-al treilea membru al familiei a stârnit nemulțumiri printre rebrișoreni, care l-au determinat în cele din urmă să plătească dările cuvenite. Printr-o scrisoare din 20 februarie 1755, trei locuitori din comună au raportat magistratului că, în ciuda încercărilor lor, protopopul a intervenit în favoarea familiei preotului și i-a amenințat pe credincioși că „dacă satul nu va vedea să plătească contribuția pentru Ion al popii, satul va fi excomunicat”⁵. Mai departe, aceștia au amintit că de la întâmplarea în cauză protopopul nu

1 Virgil Șotropa, *Două tablouri istorico-statistice din anii 1714 și 1733 privitoare la preoții români din valea Someșului*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1940, nr. 28, p. 22.

2 Idem, Alexandru Ciplea, *Documente bisericesti*, în *AS*, 1925, nr. 2, pp. 23-24.

3 *Ibidem*, pp. 26-27.

4 *Ibidem*, pp. 28-29.

5 Virgil Șotropa, *Revolta Districtului năsăudean*, în *AS*, 1937, nr. 22, p. 33.

a vrut să-i mai cunune, spunându-le: „mergeți la sași, ei vă sunt de acu înainte popi, lăsați să vă cunune”⁶. Conflictul dintre familia preotului și săteni era mai amplu, aceștia din urmă acuzându-l pe parohul Vasile că a dat bani superiorilor bisericești ca să fie susținut, încât dacă acesta „ar da sumele dăruite în contribuție, i-ar rămâne peste impozitele ce datorește și bani de prisos”⁷.

Următorul preot din această familie a fost **Ignat Pop**, după cum arată ancheta din 1761, șirul slujitorilor uniți începând cu Ignat și continuând cu Iftode, Dumitru, Grigore, Petru, Doroftei și Vasile al popii⁸. Deși în ancheta amintită se menționează că Ignat era preot, însemnarea unei Evanghelii, aflată în biserica de pe Gersa, pare să contrazică acest fapt, precizându-se că „Această scrisoare s-a făcut de noi preoții din Rebrîșoara, de față fiind toți: popa Dumitru, diacon Ignat, popa Gersei, popa Simion, popa Vasile, mensa făurar în 25 de zile 1765”⁹. Cert este că preotul Ignat sau Natu Pop, cum a rămas în conștiința locală, și-a început slujirea din funcția de diacon. Despre activitatea sa mai știm că a deținut funcția de jurat al scaunului protopopesc vreme de 16 ani, fiind prețuit de protopopii Atanasiu Anton și Anton Nasodi¹⁰. Ca preot a slujit în localitate până la începutul secolului al XIX-lea.

Înainte de a-l cunoaște pe cel de-al treilea slujitor din această familie, amintim o tradiție a locului, neconfirmată de documente, care spune că Ion, cel de-al doilea fecior al popii Vasile, ar fi avut un fiu care a ajuns preot pe Gruî, dar care la un moment dat s-a spânzurat¹¹.

Preotul Natu Pop a avut patru copii: Grigore, Iosif, Petre și o fată, Tavifta¹². Dintre aceștia, tânărul **Grigore Pop** a fost trimis la Blaj pentru a deveni preot, la comanda regimentului, în noiembrie 1810¹³. După studii a fost numit catihet la compania a VIII-a între 1818-1851, iar între 1850-1865 catihet la școala normală și la gimnaziul din Năsăud, în aceeași perioadă fiind și asesor vicarial¹⁴, funcții pe care le-a îndeplinit simultan cu slujirea în parohia Rebrîșoarei. A fost un preot bine instruit, interesat de educație și de prestigiul zonei, așa după cum arată și cererea sa din 11 iulie 1850, întocmită alături de vicarul Macedon Pop în numele preoților din regimentul militar, prin care a solicitat reclădirea Institutului militar din Năsăud, incendiat și distrus în 1849 de către rebelii maghiari¹⁵. Totuși, preocupările sale privind veniturile materiale și dese neînțelegeri cu alți preoți, printre care și cu fiul său, ori cu sătenii pe această temă, i-au atribuit eticheta de avar și „sac fără fund”.

Primele divergențe pe acest subiect au apărut încă de la începutul slujirii sale, fiind în conflict cu preotul Ioan Mureșan. Acesta din urmă a fost capelanul lui Natu Pop, însă după întoarcerea lui Grigore de la studii, care l-a înlocuit pe tatăl său în 1818, s-a stabilit ca cei doi preoți să împartă pământurile parohiale și satul în două, iar slujirea la biserică să se facă cu schimbul¹⁶. Această înțelegere a durat până în 1825, când în urma unor conflicte vicarul l-a desemnat pe Grigore Pop să slujească în biserica din sat, iar Ioan Mureșan în cea de pe Gersa, veniturile urmând să fie împărțite mai departe ca până atunci. În 1834, preotul Mureșan s-a plâns din nou de comportamentul colegului său care a acaparat pământurile cele mai bune și 88 de case din partea sa de popor. Înfațișați din nou înaintea vicarului, acesta l-a numit pe Grigore Pop ca paroh, iar pe Ioan Mureșan capelan, prin urmare cel din urmă trebuia să fie ascultător și supus parohului. După rânduiala firească funcțiile ar fi trebuit acordate invers, fapt pentru care Mureșan remarca cu amărăciune mai târziu că i-a luat „puterea cu puterea vicărășiei” și „s-au înturnat toate îndărăt, fiul peste tatăl său și ucenicul peste dascălul său”¹⁷. Tensiunea dintre cei doi slujitori poate fi remarcată și din felul în care Ioan Mureșan îl caracteriza pe celălalt, ca fiind „pătruns de tăt până la ficați de patima lăcomiei” și „plin de iuțime, cu râvnă de izbândă, groaznic și acru la cătare, greu la vorbă, minteni blastămă, ocărăște și afurisește oamenii”¹⁸.

6 *Ibidem*.

7 *Ibidem*.

8 *Ibidem*.

9 Leon Muthi, *Rebrîșoara, mărturii pentru eternitate*, Cluj-Napoca, Editura Nereamia Napocae, 2004, p. 288.

10 Ștefan Buzilă, *Protopopii și vicarii Năsăudului*, în *AS*, 1940, nr. 27, p. 263.

11 Leon Muthi, *op. cit.*, p. 288.

12 *ANBN*, Fond *Emil Precup*, dosar 3, f. 115 v.

13 Macedon Pop, *Vicarii năsăudeni*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2014, p. 63.

14 Leon Muthi, *op. cit.*, p. 289.

15 Virgil Șotropa, *Contribuții la istoria școalelor năsăudene*, în *AS*, 1929, nr. 11, p. 10.

16 *ANBN*, Fond *Emil Precup*, dosar 3, ff. 107-111.

17 *Ibidem*, f. 114.

18 *Ibidem*, f. 115.